

LOKAL

OG

DIGITAL

RANDERS
BIBLIOTEK

Indholdsfortegnelse

Introduktion	3
Baggrund - Formål	4
Metoder	5
Aktiviteter	6
Svar fra målgruppen	7
Vurdering: Projektets succes	7
Erfaringer	9
Hvad kunne gøres bedre	9
Kan projektet duplikeres	10
Bilag	11

Projektet er gennemført med tilskud fra Udviklingspuljen for folkebiblioteker og pædagogiske læringscentre under Slots- og Kulturstyrelsen.

Introduktion

Man kunne tro, at det var dem, som boede længst væk fra et bibliotek, der var de største forbrugere af digitale bibliotekstilbud. Virkeligheden er, at det modsatte er tilfældet.

Vi er blevet tiltrukket af dette dilemma. Hvordan inspirerer man til et forbrug blandt dem, som umiddelbart har mest at vinde, men ikke har gjort det.

Det er der kommet et spændende projekt ud af. Et møde med byen Havndal, der er den by i Randers Kommune, som er længst væk fra et traditionelt bibliotek.

Et projekt om samskabelse og promovning af digitale tilbud, på et fundament af traditionelle tilbud og litteratur.

Marts 2019

Henrik Secher Nielsen
Irene Villumsen
Martin Minka Jensen

Projektoplysninger

Projektitel: Lokal og digital – fremtidens bibliotek
Projektejer: Randers Bibliotek
Projektleder: Henrik Secher Nielsen,
Tlf.: 87106857, hsn@randersbib.dk
Projektnummer: BUP.2018-0028
Projektid: fra 01.02.2018 til 31.12.2018

Baggrund (hvorfor dette projekt?) – Formål

Undersøgelsen ”Digitale strategier” (2017)

fra Tænk tanken Fremtidens Bibliotek viste at:

1. Brugen af det fysiske bibliotek falder desto større afstand, der er for brugeren til biblioteket
2. Brugen af det digitale bibliotek øges, når brugen af det fysiske bibliotek øges

Tænk tankens konklusion kender vi fra vores dagligdag i en landdistriktskommune, hvor borgerne flere steder har langt til et betjeningssted. De er potentielle brugere af vores digitale bibliotek, men de kender ikke til vores digitale tilbud, fordi en stor del af vores markedsføring foregår i det fysiske bibliotek (og der kommer de ikke). Derfor ville vi lave et litteratur-projekt i et udvalgt landdistrikt og afprøve, hvordan vi påvirker digitalt brug gennem det fysiske møde.

Målgruppe

I ansøgning til Udviklingspuljen for folkebiblioteker og pædagogiske læringscentre, blev målgruppen defineret:

Den primære målgruppe er borgerne i det udvalgte landdistrikt. Den sekundære målgruppe er alle borgere i kommunens landdistrikter (og i resten af landet).

Hvor mange deltagere var involveret

/har fået gavn af projektet?

Vi har i projektet valgt at arbejde med byen Havndal. Den er interessant, da det er den by i Randers Kommune, som er længst væk fra et traditionelt bibliotek. Havndal har 880 indbyggere og betjenes to gange ugentligt af bogbussen.

Før, under og efter projektet har vi arbejdet med en fokusgruppe, hvor 7 personer har deltaget. Bestyrelsen fra Borgerforeningen for Havndal og Omegn har været praktisk partner. De har bidraget med lokaler (forsamlingshuset Estraden i Havndal) og cirka 10 personer har på skift været involveret. Randers Kommunes gruppe omkring projektet Fremtidens Forsamlingshus har været sparringspartner.

I forbindelse med afholdte arrangementer var de konkrete besøgstal:

Livestreaming – Smagen af øl: 20 deltagere

Merete Pryds Helle om bogen ”Vi kunne alt”: 35 deltagere

Godset Overgaards historie: 138 deltagere

Nak & Æd foredrag: 82 deltagere

Herudover har vi været involveret i, at to klasser fra Havndal Skole (ca. 50 elever) deltog i Albus Festival på Dokk1 den 1. november 2018. Albus er en børnelitteraturfestival, hvor eleverne hørte foredrag med forfatteren Line Kyed Knudsen og fik introduktion til bibliotekstilbud af vores bibliotekar Jørgen Ledet.

Hvilke metoder har projektet brugt/bygget på?

Metodisk tilgang til projektet:

I ansøgningen til projektet var formuleret følgende: ”Vi vil arbejde med afsæt i samskabelse og brugerdreven innovation”. Hermed menes, at vi ikke kom til projektstedet med en færdig pakke af tilbud, men i samarbejde med lokale partnere ville skabe de tilbud, som var efterspurgt i lokalområdet. Dette kunne sagtens være en helt ny type tilbud, som vi ikke havde i forvejen. Den overordnede metodiske tilgang vi har haft i projektet Lokal og digital er samskabelse. Denne form for inddragende samarbejde har biblioteksverden de seneste år afprøvet i flere og flere sammenhænge med stor gevinst. Fremgangsmåden, hvorpå samskabelse udfoldes, sker ved inddragende og forpligtigende samarbejder med eksterne partnere. I projektet Lokal og digital er der tale om foreninger omkring forsamlingshuse, beboerforeninger, menighedsråd, osv. Vi skal i projektet favne ressourcepersoner i førnævnte regi. Her skal der skabes et samarbejde, hvor fokus er på, hvad de ønsker at få ud af projektet som lokalsamfund og hvad vi kan tilbyde som bibliotek.

- **Hvad ønsker vore samarbejdspartnere af os som bibliotek?**
- **Hvad kan vi som bibliotek tilbyde vore samarbejdspartnere?**
- **Hvordan skaber vi i fællesskab de (fælles) opstillede resultater?**

Der skal skabes resultater i fællesskab gennem stor grad af inddragelse i processen og udmøntningen. Gennem større lydhørhed og inddragelse i selve skabelsen af konkrete målsætninger og resultater vil vi som bibliotek forhåbentlig have større chance for at understøtte kulturlivet i landdistrikterne. Vi skaber altså ikke alene målsætningerne og resultaterne. Disse skabes i fællesskab. Det er denne synergieffekt vi søger at opnå gennem samskabelse.

Der tænkes også i at skabe ”ambassadører”, som kan hjælpe med at promovere bibliotekets tilbud i lokalområdet.

Metode i forhold til spørgeskemaer

Der er en hypotese om, at digitalt forbrug er forbundet med fysisk forbrug, og at vi derved kan hæve det digitale forbrug gennem andre tilbud. Det er denne hypotese, som skal testes.

Vi har arbejdet med en deduktiv tilgang. Deduktion er den metodeforståelse, at ubestridelige grundantagelser kan bruges til logiske slutninger. For at teste en teori i den virkelige verden, anvendes en hypotetisk-deduktiv tilgang, hvor der er anvendt kvantitativ metode.

Med kvantitativ metode går vi efter at få så stor volumen, at resultatet er repræsentativt for lokalområdet. Jævnfør dette skal det tilføjes, at et spørgeskema uddelt ved vores mest besøgte arrangement, ”Godset Overgaardshistorie”, tjente som et målbart pejlemærke. Selvom et stort antal deltagere ikke besvarede et spørgeskema, hvilket gør det mindre repræsentativt, kan det ses som en indikator. Ca. 75. % af de adspurgte var over 50 år. Ud af denne gruppe var der lidt over halvdelen faste biblioteksbrugere. Men indikatoren for vores videre færd blev, at kun lige i underkanten af 20 % var bekendt med vore digitale tjenester. Dette er jo selvfølgelig kun repræsentativt for en bestemt aldersgruppe, men det viste os, at der var et potentiale i at skubbe til deltagernes biblioteksbrug.

Der tages udgangspunkt i ideologien positivisme, som handler om udelukkende at arbejde med ting, som kan måles. Dermed forholder vi os eksempelvis ikke til om digital biblioteksbetjening er et godt tilbud, men udelukkende om undersøgelsesspørgsmålet.

Hvilke og hvor mange forskellige aktiviteter er gennemført?

Der har været afholdt en række fokusgruppemøder. Vi har deltaget i Havndals årlige ”børnefest”, hvor vi havde en stand på pladsen. Havndal Skole har, som tidligere beskrevet, været til litteraturfestival.

Projektets hovedaktivitet har været et program med fire arrangementer.

Smagen af øl - Livestreaming

Tirsdag 25. september
kl. 18³⁰-21³⁰ i Estraden

Livestreaming af foredrag fra Aarhus Universitet, hvor professionelle brygmestre fortæller om øl. Under foredraget serveres små smagsprøver på fem udvalgte øltyper. Du smager dem én efter én efterhånden som de gennemgås i foredraget.

Merete Pryds Helle om bogen: ”Vi kunne alt”

Onsdag d. 3. oktober
kl. 19⁰⁰-21⁰⁰ i Estraden

”Vi kunne alt” udkom 7.9. 2018 og er en selvstændig fortsættelse til Merete Pryds Helles anmelderroste roman ”Folkets skønhed.” ”Vi kunne alt” er en smuk skrevet fortælling om kærlighed på godt og ondt. Den maler et billede af 70’ernes bittersøde optimisme og af en tid, hvor alt synes muligt og opnåeligt.

Godset Overgaards historie 1942-1977

Mandag d. 29. oktober
kl. 19⁰⁰-21⁰⁰ i Estraden

Hør et stykke lokalhistorie om det store Overgaard Gods, når Jørgen la Cour-Harboe fortæller om sin opvækst på godset. I foredraget fortæller Jørgen la Cour-Harboe blandt andet om, hvordan hans far drev godset under besættelsen, da Flemming Juncker som medlem af modstandsbevægelsen måtte flygte til Sverige.

Nak & Æd. Foredrag med Jørgen Skouboe Møller

Tirsdag d. 6. november
kl. 19⁰⁰-21³⁰ i Estraden

Jørgen Skouboe Møller fortæller om sit arbejde med programmet Nak & Æd og om hans holdning til jagt. Jørgen fortæller også om sine oplevelser i Afrika og USA. Han vil bl.a. fortælle om alligatorjagten i Florida og jagten på vortesvin i Mozambique, hvor han mødte en krybskytte, der affyrede sin hjemmelavede riffel. I skal også med på turen til verdens tørreste sted i Namibias ørken og til Okavango-floden, hvor en flodhest kom tæt på deres lejr. Jørgen slutter af med en fortælling om prærien i Wyoming, hvor de jagede pronghorn, som er verdens næsthurtigste pattedyr.

Litteraturens betydning og rolle i projektet

Litteraturens rolle i projektet var defineret: ”Med udgangspunkt i en mulig eksisterende læselyst, eller en ny læselyst, tages der afsæt til at opdage nye medier. Vi giver en lettere adgang til litteratur og nytænker arrangementer omkring litteratur. Disse skal understøtte både fysisk og digital forbrug. Vi vil nytænke formidlingen af de digitale medier, så det i mindre omfang kommer til at handle om teknik, men i stedet får fokus på indhold og værdi for den enkelte bruger.”

I praksis har det betydet, at vi gennem møder med fokusgruppen er kommet frem til at lave arrangementer, som inspirerer til litteratur, men ikke nødvendigvis handler om litteratur. Der har ved alle arrangementer været præsenteret litteratur, både ved en fysisk udstilling og ved at uddele brochure samt italesætte digitale muligheder.

Hvad er den samlede vurdering af projektets succes/hvad var succeskriterierne?

Succeskriterier:

- At brugerne i det udvalgte landdistrikt får et øget biblioteksbrug.
- At brugerne inddrages i undersøgelser af litteraturens rolle på fremtidens bibliotek.

Selvevaluering:

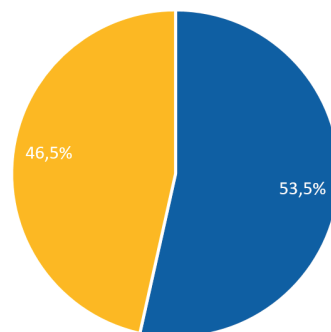
Har projektet haft den forventede relevans for målgruppen?

Vi har gennemført en online-spørgeskemaundersøgelse, alle svar ses i bilag.

Udvalgte svar, her med bivariat-analyse af forskelle ved at have deltaget i arrangementer:

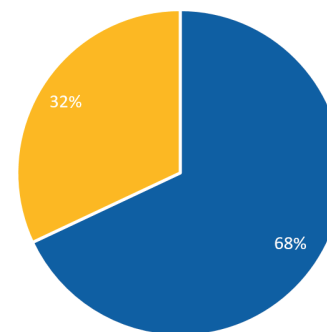
Giver lokale arrangementer dig en øget interesse i at låne bøger og andre materialer på biblioteket/bogbussen?

43 svar

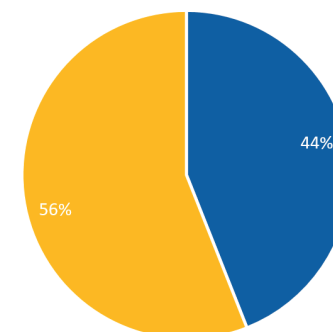
■ ja ■ nej

Blandt deltagere

■ ja ■ nej

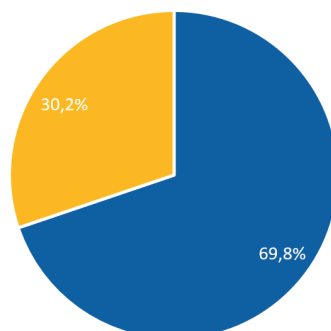
Blandt ikke-deltagere

■ ja ■ nej

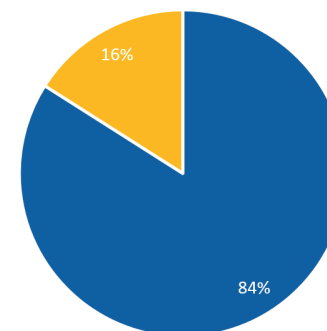
Giver lokale arrangementer dig en øget interesse i bibliotekets digitale tilbud?

43 svar

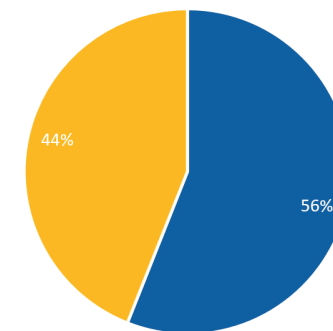
■ ja ■ nej

Blandt deltagere

■ ja ■ nej

Blandt ikke-deltagere

■ ja ■ nej

Da der var en overvægt af besvarelser fra kvinder, har vi i forbindelse med dette spørgsmål også analyseret forskellen på mand-/kvindesvar, for at se om en 50/50-fordeling ville give et andet svar. Blandt mændene svarer 72,7% positivt for øget interesse i digitale tilbud, mens det hos kvinderne er 66,6%. Så en højere andel af mænd ville kun have givet et endnu mere positivt svar end ovenstående.

Interessen for både traditionelle fysiske bibliotekstilbud og digitale tilbud er væsentlig større blandt dem, som har været i kontakt med biblioteket gennem arrangementerne. Andelen af interesserede stiger med cirka 50%, når man har mødt biblioteket til et arrangement.

Hele 84% af de som har deltaget i et arrangement angiver at have fået en øget interesse i bibliotekets digitale tilbud. En hyppig observation fra arrangementerne er, at mange mennesker slet ikke kender de mange digitale tilbud, så bare det at få fortalt at de eksisterer kan medføre en interesse blandt folk.

Generelt er kendskabet til bibliotekets digitale tilbud blandt de adspurgte ikke overvældende, mens 59,5% kender eReolen, så falder det til 34,9% når man spørger til Filmstriben og 11,9% ved RBdigital. I Tænk tanken Fremtidens Bibliotekers nationale undersøgelse fra 2017 kendte 53% til eReolen og 44% til Filmstriben (RBdigital er ny tjeneste), men her var der kun spurgt biblioteksbrugere og ikke borgere generelt. Kendskabet var større i storbyerne end i landkommuner. At vi trods alt har et kendskab til eReolen på 59,5% i en landsby antyder, at markedsføringen har haft en positiv effekt.

Jo flere der kommer til et lokalt biblioteksarrangement, hvor bibliotekets tilbud omtales – jo mere interesse vil der være for bibliotekets tilbud. Men det er også interessant, at der blandt ikke-deltagere er en relativ stor andel som svarer, at lokale arrangementer øger deres interesse, selv om de ikke har deltaget i disse arrangementer. Det skal ikke undervurderes, at vi skaber "ambassadører" som promoverer bibliotekets tilbud og at et arrangement derved kan have en "ringe i vandet" effekt. Der er muligvis også en vis goodwill-effekt i, at biblioteket rykker ud i lokalsamfundet.

Hvilke problemer har projektet oplevet undervejs?

Når der skal samskabelses med mange aktører, så skal arrangementer også passe ind i mange kalendere. Det har til tider givet nogle meget stramme planer.

Arbejdet med en frivillig bestyrelse i forsamlingshuset har også til tider betydet, at ting måtte på stand-by indtil der var kontakt med rette personer og aftaler kunne bekræftes. Eksempelvis blev en del af bestyrelsen udskiftet midt i projektet, og nye kontakter skulle rent praktisk etableres.

Var projektet anstrengelserne værd?

– hvorfor/ hvorfor ikke?

Vi er ret enige om, at trods vanskeligheder og de forskellige måder at arbejde på, så har det givet stor mening at samarbejde om dette projekt. Vi har formået at skabe en stærkere tilknytning til Havndal og omegn. Vi har dermed formået at tage bibliotekstilbud ud til landsbyområde i Randers Kommune, så vi på den måde har vist, at vi er bibliotek for hele Randers Kommune.

Vi har kun fået positive tilbagemeldinger og stor taknemmelighed fra byens borgere. Der har været en stigende interesse gennem hele projektet. Vi fornemmer at have skabt "ambassadører", som fortæller den positive historie om biblioteket og vores tilbud. Vi har desuden alle oplevet at komme i kontakt med brugere, som ikke tidligere har brugt biblioteket, men igennem mødet med os har opdaget især de digitale tilbud.

Efterfølgende kommenterer brugerne i bogbussen projektet og siger: "Der tales stadig om aktiviteterne her i byen". Samtidig er der ved brugerkontakt i bogbussen udtrykt ønsker om kurser i digitale medier. Der efterspørges kurser som Digital tryghed, Gem i skyen og Brug biblioteket digitalt. Projektet har dermed været medvirkende til at åbne veje for viden og nye digitale muligheder

Så ny viden er lagret hos brugerne – selvom mange ikke kendte de digitale platforme.

Samskabelsesprocessen er en proces, der er langsom i begyndelsen for derefter pludselig at tage fart.

Hvilke erfaringer har I gjort jer i forbindelse med projektets samarbejdsrelationer?

Det starter med kaffe

Alle møder blev holdt på samarbejdspartnerens hjemmebane. Vi mødte op med åbent sind – åben dagsorden – en til en-samtaler. Vi havde ikke selv svar parat.

Vi oplevede en smule skepsis – det er der ikke noget at sige til. Samarbejdspartnerne skulle vænne sig til nye roller. Svarene ved møderne opstod som en del af processen. Det var med til at blive forstået og forankret af vores partnere – og det gav ejerskab til projektet, og disse relationer gav handling.

Skynd dig ikke

Relationer med frivillige kan ikke forceres. Processerne skal have tid og plads. Man kan ikke forvente løsninger eller nye handlemønstre fra dag til dag. Vær obs på dette i forhold til tidsplaner.

Stol ikke på din viden

Stol på den fælles viden. Summen af erfaringer, kreativitet og ressourcer fra alle partnere gør løsningen mere holdbar.

Det er vigtigt med ligeværdighed i samarbejdet. Vigtigt at være nysgerrig på de andres holdninger, oplevelser og viden. Deltagernes erfaringer er også værdifulde.

Hvad er de vigtigste forklaringer på, at projektet har nået/ikke har nået sine mål?

Aktiv fokusgruppe

Fokusgruppen tog virkelig ejerskab over for projektet. Hjælp med at omdele pjecer, sætte plakater op og formidle projektet i byen.

Markedsføring

Vi markedsførte på mange forskellige platforme.

De lokale facebooksider, lokalaviser, Randers Biblioteks hjemmeside, i bogbussen, lokale butikker. Billetter kunne bestilles via Randers Biblioteks hjemmeside – men også i bogbussen.

Vejen til løsningen

Vi har fokuseret på vejen til løsningen – og ikke så meget på selve løsningen. Vi gik åbent ind i det eksperimenterende samarbejde, som enhver samskabelse bygger på.

Hvad er de vigtigste grunde til, at projektet kunne nå sine mål?

Internt

- Velfungerende projektgruppe, super kommunikation i gruppen, afklaret rollefordeling.
- Klar projektplan – god markedsføringsplan.

Eksternt

- Aktiv fokusgruppe og ejerskab fra Estraden.
- Velvalgte aktiviteter.

Hvad kunne være gjort bedre i projektet?

Der er brugt en del tid på at få bekræftet aftaler om praktiske ting med frivillige. Her vil vi en anden gang forsøge at lave mere forpligtende aftaler, gældende for hele perioden.

Hvilke af projektets erfaringer videreføres i andre sammenhænge?

Tilstedeværelsen i byen, med andet end et bogbustilbud, og fokus på det digitale videreføres i foråret 2019 med "Spot on Havndal". Projektet køres af bogbussens personale, men på fysiske lokaliteter i Havndal.

Vi er også inviteret til at deltage i Randers Kommune og Landdistriktsudvalgets "Landdistriktskonference 2019" i slutningen af april. Her vil vi med udgangspunkt i "Lokal og digital" tale om samskabelse og måske skabe kontakter til kommende projekter i landdistrikterne.

Kan projektet duplikeres af andre?

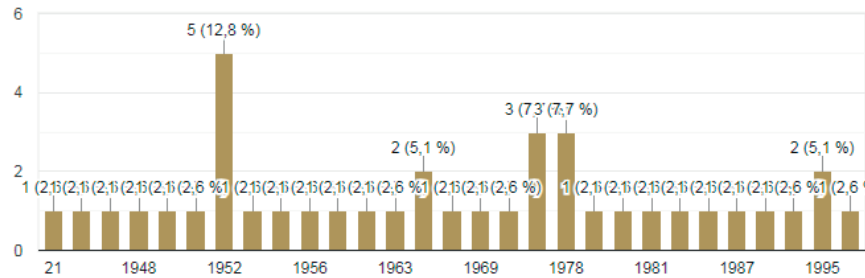
- hvorfor/hvorfor ikke?

Ja, men med fokus på, at det er brugernes ønsker, som definerer tilbudene, så det skal tilrettes det aktuelle sted.

BILAG - spørgeskemaundersøgelse

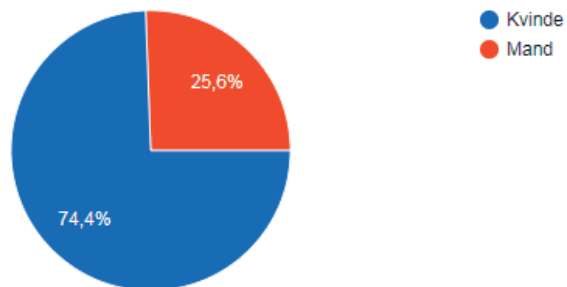
Fødselsår

39 svar

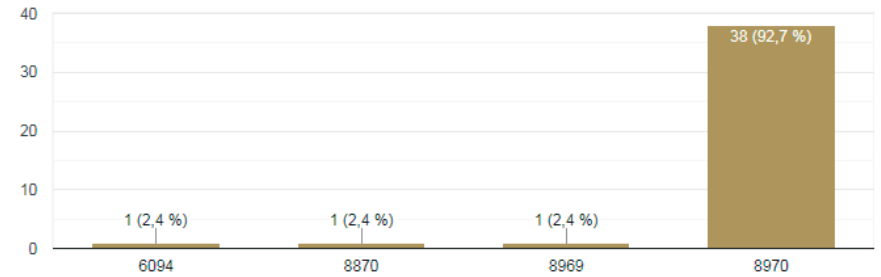
Køn

43 svar

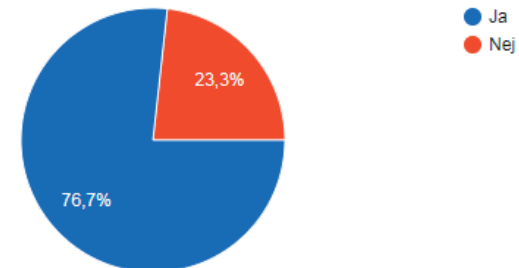
Bopæls postnummer

41 svar

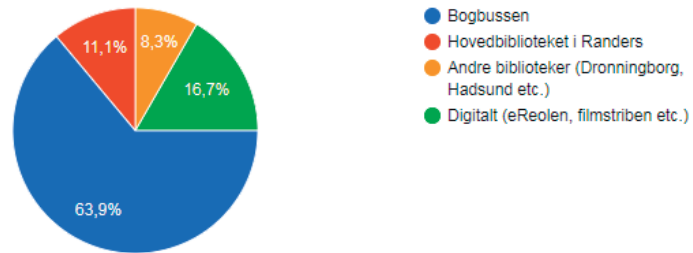
Er du låner på et bibliotek?

43 svar

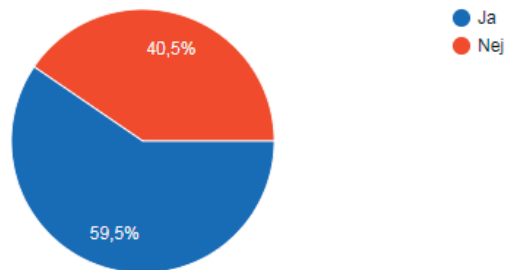
Hvis ja, hvilket bibliotek/tjeneste benyttes hovedsageligt?

36 svar

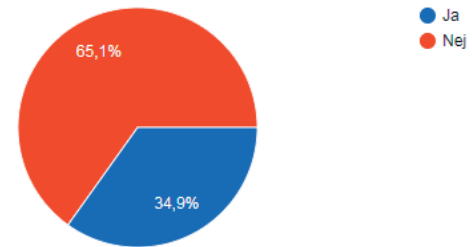
Kender du eReolen?

42 svar

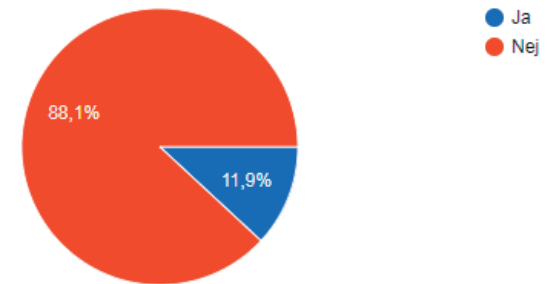
Kender du Filmstriben?

43 svar

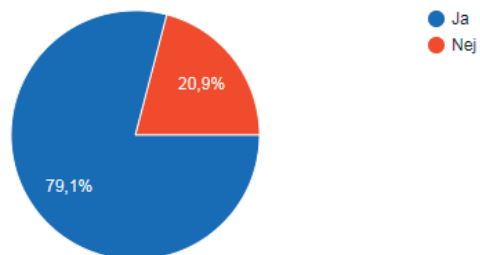
Kender du RBdigital?

42 svar

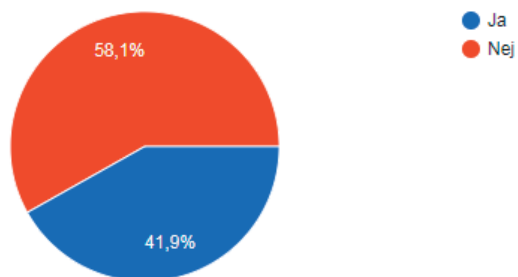
Har du bemærket bibliotekets arrangementer i Estraden/Havndal dette efterår?

43 svar

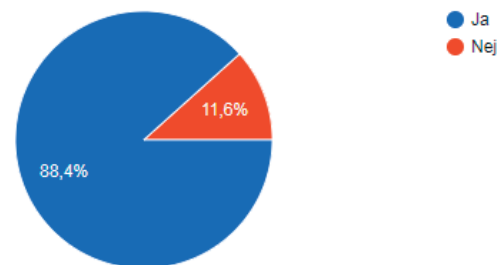
Har du deltaget i bibliotekets arrangementer i Estraden/Havndal?

43 svar

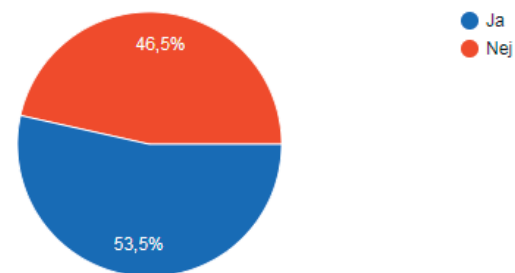
Giver lokale arrangementer dig en øget interesse i at deltage i kulturelle arrangementer?

43 svar

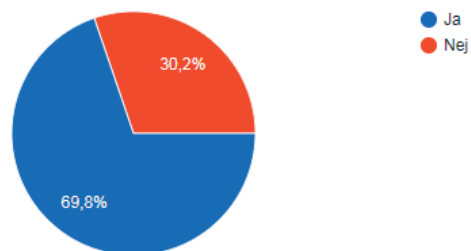
Giver lokale arrangementer dig en øget interesse i at låne bøger og andre materialer på biblioteket/bogbussen?

43 svar

Giver lokale arrangementer dig en øget interesse i bibliotekets digitale tilbud?

43 svar

Er der et digitalt tilbud, som du synes biblioteket mangler?

20 svar

Nej
Ved ikke
Nej
nej
Nej, men udvalget af bøger på e-reolen er meget sparsomt i forhold til regulære bøger, hvilket er ærgerligt. Jeg vælger tit at undlade at låne en god bog fordi jeg er bange for ikke at få den afleveret til tiden og dermed få en bøde, derfor søger jeg den udvalgte bog på e-reolen, hvor den desværre ikke er tilgængelig, og så ender det med at jeg glemmer alt om bogen og ikke får lånt (eller læst) noget.
Det kan jeg ikke bedømme når jeg ikke har brugt det
Ikke pt.
Før var der mange flere nye titler i ereolen.....
Dækker fint mit behov
Ved ikke
???
Nej, ikke tænkt over, vi mangler noget
ved ikke
Pas

Hvad skulle der til, for at du ville bruge bibliotekets digitale tjenester?

26 svar

Ved ikke
Gør jeg allerede
Send info på mail eller på FB
Måske mere oplysning om hvilken muligheder der er.
Jeg bruger dem, men jeg synes at det er svært at vælge en god bog, hvis jeg ikke leder efter en bestemt. Jeg vil foreslå en algoritme som ligner fx Netflixes, så jeg får forslag baseret på hvad jeg har læst og kan lide. Hvis dette indførtes ville jeg klart benytte tjenesten mere.
Mit behov for digitale tjenester er ret lille - og har ikke på nuværende behov for flere.
Det gør jeg bare ikke.
Måske lidt flere oplysninger
Bruger dem allerede
Tid
Mere tid
At jeg får mere fritid ;-)
Jeg bruger det allerede
Ved ikke
ved jeg ikke
Jeg reserverer bøger digitalt, men jeg vil da gerne lære at bruge andre tjenester også.
Mere tid, måske vintermånederne kan "hjælpe"!!!!
ved ikke
ved ikke
Jeg vil ha undersøgt hvad jeg evt. kan interessere mig for
At jeg lige kan overskue at sætte mig ind i det.
Jeg bruger den
Bruger dem allerede
Svært at sige men at der kom noget som var mere relevant for mig og/eller min søn
Jeg har ikke lige haft et behov